

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2013 R.

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in. charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych).

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwiókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Informacje zawarte w części opracowania „Wypadki przy pracy” stanowią dane wstępne za 2013 r. i mogą ulec zmianie.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

Dane prezentowane są w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** wprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz.1885, z późn.zm.).

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 242,6 tys. osób. W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 20,1 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 8,3% ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach.

TABL. 1 **Zatrudnieni^o w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Zatrudnieni w warunkach zagrożenia		
		ogółem	w tym kobiety	
			w liczbach bezwzględnych	w % ogółem
OGÓŁEM	2012	21477	4661	21,7
	2013	20076	4560	22,7
	2012=100	93,5	97,8	x
sektor publiczny	2012	3832	1134	29,6
	2013	3243	1117	34,4
	2012=100	84,6	98,5	x
sektor prywatny	2012	17645	3527	20,0
	2013	16833	3443	20,5
	2012=100	95,4	97,6	x
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		116	1	0,9
Przemysł		15582	2983	19,1
w tym:				
przetwórstwo przemysłowe		14519	2925	20,1
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		744	46	6,2
Budownictwo		942	44	4,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		930	295	31,7
Transport i gospodarka magazynowa		754	102	13,5
Edukacja ^b		861	500	58,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		835	633	75,8

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. b Szkolnictwo wyższe.

Ogólne zatrudnienie w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach, porównując z ub. rokiem, zmniejszyło się o 6,5% (w kraju spadło o 1,9%), co wskazuje na poprawę bezpieczeństwa warunków pracy.

Biorąc pod uwagę **rodzaj prowadzonej działalności** (według PKD 2007), spośród przebadanej w 2013 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 77,6% udziału w liczbie ogółem (w tym 72,3% w przetwórstwie przemysłowym). Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnionych w budownictwie (4,7% udziału) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (4,6% udziału).

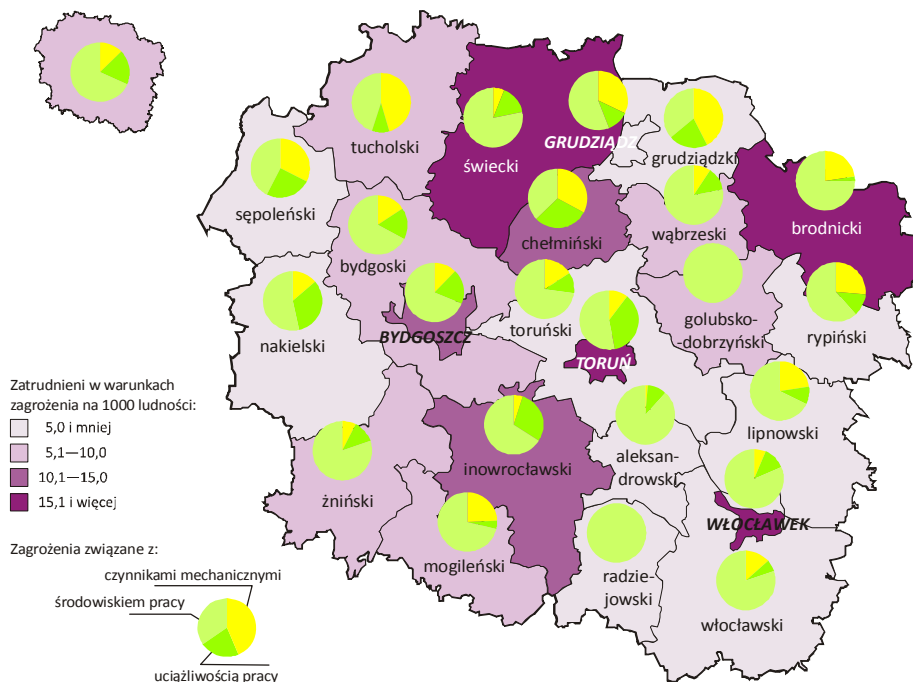
Do rodzajów działalności przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natężenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy sekcje: górnictwo i wydobywanie – 216,0 osób/1000 zatrudnionych (w tym 26,7 kobiet), przetwórstwo przemysłowe – 127,5 osób (w tym 25,7 kobiet) oraz edukacja – 104,9 osób (w tym 60,9 kobiet).

W 2013 r. udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wynosił 22,7% (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 17,1%) i był o 1,0 p. proc. wyższy niż przed rokiem.

W 2013 r. spośród zatrudnionych w warunkach zagrożenia w poszczególnych sekcjach największy udział kobiet odnotowano w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 75,8%, edukacji – 58,1% oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 31,7%.

ZATRUDNIENI^o W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG POWIATÓW W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych. W Kujawsko-Pomorskim najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w powiatach świeckim (23,8) i brodnickim (22,1) oraz w miastach na prawach powiatu Włocławku (17,9) i Toruniu(15,6).

W 2013 r. (według stanu w dniu 31 XII) w województwie kujawsko-pomorskim 68,3% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia było narażonych na zagrożenia związane ze **środowiskiem pracy** (13,7 tys.). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (70,0% udziału; w 2012 r. – 70,1%),
- mikroklimat zimny (6,8 udziału; w 2012 r. – 5,0%),
- pyły przemysłowe (5,7 %; wobec 7,6%).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 19,0% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach (czyli o 2,6 p. proc. mniej niż 2012 r.), natomiast związanych z **czynnikami mechanicznymi** 12,7% udziału (o 0,4 p. proc. mniej niż w poprzednim roku).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2013 r. **ocenę ryzyka** zawodowego przeprowadzono dla 52,0 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 72,2 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba stanowisk objętych oceną ryzyka zmniejszyła się o 10,5%, natomiast liczba osób zatrudnionych na badanych stanowiskach zmniejszyła się o 4,2%.

TABL. 2 Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których					Zatrudnieni, u których				
	przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
OGÓŁEM 2012	58079	25616	9661	9767	14256	75405	33449	13270	12473	18229
2013	51966	21783	7356	8807	12390	72236	30510	10497	13118	17417
2012=100	89,5	85,0	76,1	90,2	86,9	95,8	91,2	79,1	105,2	95,5
sektor publiczny 2012	9183	2746	983	1237	1444	11051	3636	1463	1638	1912
2013	8030	3138	783	1450	1648	11015	4495	1236	2224	2036
2012=100	87,4	114,3	79,7	117,2	114,1	99,7	123,6	84,5	135,8	106,5
sektor prywatny 2012	48896	22870	8678	8530	12812	64354	29813	11807	10835	16317
2013	43936	18645	6573	7357	10742	61221	26015	9261	10894	15381
2012=100	89,9	81,5	75,7	86,2	83,8	95,1	87,3	78,4	100,5	94,3
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	1028	854	355	452	647	1282	998	397	546	736
Przemysł	29077	12347	4356	4739	7371	42418	18350	6847	7773	11017
w tym:										
przetwórstwo przemysłowe	25150	10629	3839	4037	6374	37529	15948	5978	6704	9666
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^α	2817	1180	226	355	748	3222	1467	269	431	826
Budownictwo	5921	3277	1077	1157	1937	6621	3679	1174	1412	2123
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^α	8716	2865	915	991	1415	10400	3386	1153	1123	1571
Transport i gospodarka magazynowa	2475	914	140	607	517	3086	1064	149	769	517
Edukacja ^α	278	15	–	15	–	306	15	–	15	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3632	1088	406	603	330	6054	1763	669	1002	448

^α Tylko szkolnictwo wyższe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przemyśle – 29,1 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 8,7 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio 42,4 tys. i 10,4 tys. osób.

Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 56,9% stanowisk (wzrost w skali roku o 1,2 p. proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 40,4% stanowisk, co przełożyło się na wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 2,3 p. proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 33,8% stanowisk; w skali roku spadek o 3,9 p. proc.

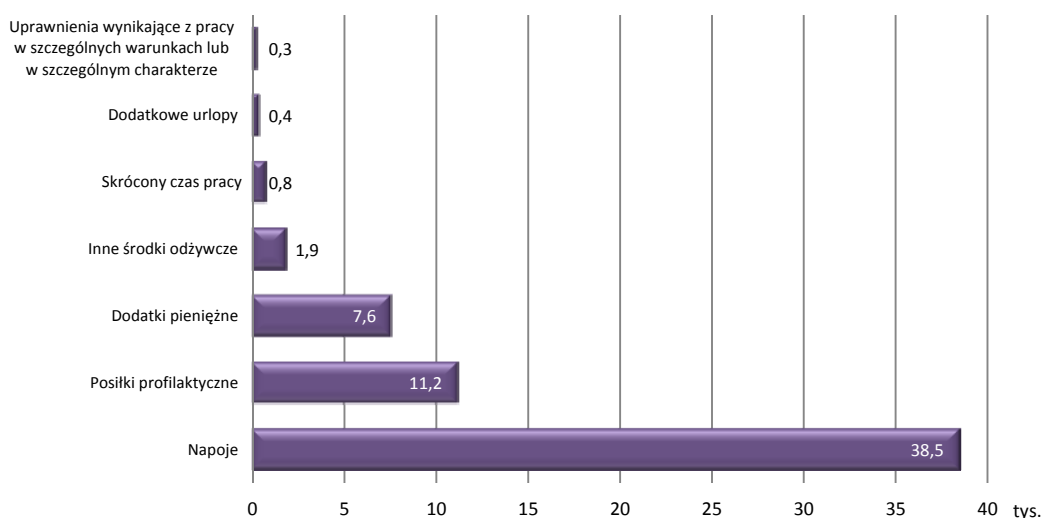
Liczba stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** wyniosła 21,8 tys. i zmalała w porównaniu z rokiem poprzednim o 15,0 %, przy czym w sektorze publicznym odnotowano wzrost o 14,3%, a w sektorze prywatnym – spadek o 18,5%. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przemyśle – 12,3 tys. oraz w budownictwie – 3,3 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przemysłu wynosiło 18,4 tys. osób, natomiast w budownictwie – 3,7 tys. osób.

ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia.

Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2013 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1294 odszkodowania o przeciętnej wysokości 3274,6 zł. W porównaniu z 2012 r. można zauważyć wzrost liczby udzielonych odszkodowań o 13,6%, przy jednoczesnym wzroście wartości średniego kosztu odszkodowania o 6,0%.

**KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY
W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH W 2013 R.
Stan w dniu 15 XII**

W sektorze prywatnym liczba świadczeń wyniosła 1041 i w porównaniu z 2012 r. wzrosła o 14,1%, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 3229,2 zł i wzrósł w skali roku o 3,2%.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach pochodzących z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 701, gdzie średni koszt odszkodowania wyniósł 3389,9 złotych.

WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 4,9 tys. wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 4,9 tys. osób. W stosunku do 2012 r. odnotowano spadek zgłoszonych wypadków i liczby poszkodowanych (odpowiednio o 3,4% i 3,5%). Podobnie jak w 2012 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni (stanowili oni 66,7% ogółu poszkodowanych).

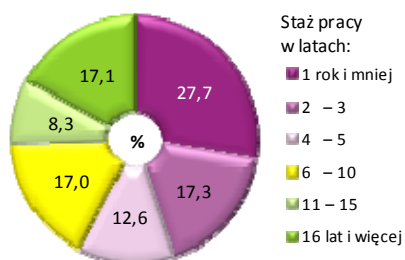
W 2013 r. liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych zmniejszyła się w stosunku do 2012 r. o 12,9%.

W analizowanym roku odnotowano spadek liczby osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w stosunku do poprzedniego roku, natomiast liczba poszkodowanych,

którzy ulegli wypadkom śmiertelnym zwiększyła się o 26,3%. Podobnie jak w 2012 r., większość (98,9%) poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2013 r. stanowiły osoby, które uległy wypadkom powodującym **lżejsze uszkodzenie ciała** (spadek w skali roku o 3,6%). Liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym **ciężkie uszkodzenie ciała** spadła w stosunku do 2012 r. o 11,1%.

Podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział poszkodowanych w wypadkach przy pracy odnotowano w sektorze prywatnym, tj. 71,5% ogólnej liczby poszkodowanych w wypadkach. Największą liczbę osób poszkodowanych zarejestrowano: w przetwórstwie przemysłowym – 38,1% liczby ogółem, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 15,0% oraz w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 8,4% udziału.

POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG STAŻU PRACY W 2013 R.

Najwięcej osób, bo 3,5 tys., uległo wypadkom w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 49 zatrudnionych osób), co stanowi 70,9% ogółu poszkodowanych.

Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące 1 rok i mniej (27,7% ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (26,9% ogółu poszkodowanych).

W 2013 r. głównymi **zdarzeniem powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (23,2% poszkodowanych), uderzenie przez obiekt w ruchu (20,7%), oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (18,5%). **Przyczyną** ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (55,9% ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in. niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności, zaskoczeniem niespodziewanym zdarzeniem lub nieznaną zagrożeniem. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (8,3%) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (7,4%).

TABL. 3 Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach		
		śmier- telnych	ciężkich	lżejszych
OGÓŁEM 2012	5089	19	36	5034
..... 2013	4910	24	32	4854
..... 2012=100	96,5	126,3	88,9	96,4
sektor publiczny 2012	1368	3	6	1359
..... 2013	1398	6	2	1390
..... 2012=100	102,2	200,0	33,3	102,3
sektor prywatny 2012	3721	16	30	3675
..... 2013	3512	18	30	3464
..... 2012=100	94,4	112,5	100,0	94,3
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	90	2	–	88
Przemysł 2066	2066	2	17	2047
w tym przetwórstwo przemysłowe	1871	2	14	1855
Budownictwo 372	372	11	6	355
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	735	–	6	729
Transport i gospodarka magazynowa	275	3	1	271
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	143	–	–	143
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	293	2	1	290
Edukacja	271	1	1	269
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	411	1	–	410

TABL. 4 Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe postępowanie się z czynnikiem materialnym	Nieuzupełnienie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna
			pracy	stanowiska pracy						
OGÓŁEM 2012	10163	826	496	549	797	155	708	151	5578	903
2013	9838	816	477	479	727	159	691	134	5503	852
2012=100	96,8	98,8	96,2	87,2	91,2	102,6	97,6	88,7	98,7	94,4
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	184	15	15	7	8	6	8	5	107	13
Przemysł	4559	402	274	239	377	92	424	55	2538	158
w tym przetwórstwo przemysłowe	4182	375	256	227	357	83	397	51	2314	122
Budownictwo	789	66	53	40	79	9	44	10	433	55
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1381	121	53	74	124	25	83	16	739	146
Transport i gospodarka magazynowa	625	36	17	36	29	6	45	3	363	90
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	106	1	7	6	4	1	5	3	71	8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	77	8	4	4	3	3	2	1	41	11
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	282	20	10	8	10	5	22	–	180	27
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	479	36	7	21	27	4	21	12	281	70
Edukacja	433	36	9	11	22	2	10	11	219	113
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	650	46	20	18	30	5	20	16	382	113

Autorzy opracowania: Małgorzata Saroska, Aleksandra Schreiber, Małgorzata Soból

Referat Metodologii Badań Rynku Pracy pod kierunkiem dra Macieja Ryczkowskiego — tel. 56 6117106;

Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Ewa Liminowicz, Rafał Lis

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Informatorium: e-mail: InformatoriumUSBDG@stat.gov.pl, tel. 52 3669400